

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

Ступінь освіти	доктор філософії
Спеціальність	всі
Освітньо-наукова програма	всі
Тривалість викладання	3 семестр, 6 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП» <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6276>

Кафедра, що викладає Державного управління і місцевого самоврядування

Викладач:
Сорокіна Наталія Григорівна
д.держ.упр, професор, професор кафедри

Персональна сторінка

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Sorokina/Sorokina.php>

E-mail:
Sorokina.N@nmu.one

1. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Етика наукових досліджень та академічна доброчесність» посідає важливе місце в структурно-логічній схемі підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти і буде корисна майбутнім фахівцям при формуванні у них системи теоретичних знань та прикладних навичок щодо основних аспектів академічної доброчесності та організації наукового пошуку й набуття здобувачем основних компетенцій щодо проведення освітньо-наукової діяльності.

Дисципліна охоплює всі тематичні блоки, що необхідні для формування у здобувачів наукового ступеню доктора філософії сучасного етичного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо фундаментальних основ академічної доброчесності та етики наукових досліджень.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів наукового ступеню доктора філософії системи спеціальних знань щодо забезпечення академічної доброчесності та етики наукових досліджень у вигляді загальноприйнятих світовою спільнотою стандартів здійснення освітньої та наукової діяльності з метою створення середовища «нульової» терпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин; а також набуття умінь, навичок підтримки доброчесного академічного середовища та чесної реалізації дослідницького процесу без застосування неприйнятних у науковій спільноті практик.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– продемонструвати *знання* принципів наукової етики, академічної доброчесності, основ законодавчого забезпечення академічної доброчесності, видів академічної нечесності та головних засад академічного письма;

– розширювати *розуміння* сутності академічного плагіату, його основних різновидів; сутності та природи авторського права, його суб'єктів (автори, співавтори, укладачі, перекладачі, автори похідних творів, спадкоємці авторів, роботодавці) та об'єктів; знання правил використання об'єктів інтелектуальної власності;

– критично *аналізувати, виявляти* закономірності та організувати творчу діяльність на засадах академічної доброчесності; виконувати незалежні оригінальні і додатні для опублікування дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, а також дотичних предметних областей;

– *набути здатність* відслідковувати та аналізувати найновіші досягнення в сфері публічного управління та адміністрування, дотичних предметних областях та знаходити наукові джерела, які мають відношення до сфери наукових інтересів здобувача;

– використовувати *практичні навички* в процесі публікації результатів дисертаційних досліджень в наукових журналах, здатність вибору наукового журналу що індексуються в наукометричних базах Scopus, Web of Science;

– демонструвати *здатність* оцінювати наукову літературу, проводити критичний аналіз публікацій в різних наукових, професійних та освітніх джерел у сфері публічного управління та адміністрування, виявляти теоретичні та практичні проблеми, протиріччя і невирішені раніше задачі (проблеми); вміння аргументувати та обґрунтувати авторську позицію та пропозицію.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела	–
	Тема 1. Наукова етика у контексті актуальних проблем сучасного університету		Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 1.	Практичне	Методичні рекомендації	0-10

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	Етичні норми наукової дискусії. Проблема відповідальності за впровадження результатів наукових досліджень.	заняття	Спеціалізовані веб-ресурси	
2	Тема 2. Публікація результатів дисертаційних досліджень в наукових журналах.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття за темою 2. «Сірі», «хижі» та фахові наукові журнали. Правила підготовки рукопису.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-10
3	Тема 3. Сучасні стандарти академічного письма.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-2,5
	Практичне заняття за темою 3. Структура наукової статті. Способи групування бібліографічних описів.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
4	Тема 4. Академічна доброчесність у процесі виконання наукових досліджень.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 4. Академічний плагіат: заходи попередження та запобігання.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-10
5	Тема 5. Авторське право. Правила використання об'єктів інтелектуальної власності.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2,5
	Практичне заняття за темою 5. Правила використання об'єктів інтелектуальної власності.	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
6	Тема 6. Доброчесне академічне середовище та дотримання академічної доброчесності в навчальному процесі.	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Презентація результатів виконання індивідуального завдання	Практичне заняття	Презентації здобувачів	0-40
7	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус ККР для проведення заліку	–
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	Анкети у MS Forms	–

Індивідуальне завдання «Написання наукової доповіді на науково-практичну конференцію з дотриманням принципів академічної доброчесності».

1. Обрати науково-комунікативний захід за напрямком дисертаційного дослідження.
2. Підготувати за темою дисертації доповідь на науково-практичну конференцію.
3. Доповідь повинна бути підготовлена з урахуванням сучасних стандартів академічного письма. Також в ній обов'язковим є дотримання принципів

академічної доброчесності та використання основних способів уникнення плагіату: цитування, перефразування та узагальнення.

Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 8-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів за теоретичною та практичною частиною складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконання та презентації *індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 8-го кваліфікаційного рівня за НРК (доктор філософії)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується **максимум 60 балів**.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 8-го кваліфікаційного рівня за НРК (доктор філософії)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 40 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконанні індивідуальні роботи, він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 20 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 3 бал (разом 60 балів) та 10 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікативна політика.

Здобувачі повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрадження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі мають право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації Базові

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – 169 с.

2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ: Таксон, 2016. – 234 с.

3. Розробки документів з дослідницької етики в рамках програми ГОРИЗОНТ-2020 URL: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/ethics>

4. Вимоги щодо дотримання етичних принципів для учасників програм ГОРИЗОНТ-2020 URL:http://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cuttingissues/ethics_en.htm

5. Європейський кодекс академічної доброчесності. URL: https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/hi/h2020-ethics_code-ofconduct_en.pdf

6. Іщенко Т. Д., Шишкіна Г. В., Ніколаєва І. В. Академічна доброчесність як складова забезпечення якості освіти. АгроТерра. 2018. № 2 (5). С. 19–23.

7. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. Вип. 24. – С.122-128. URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38304/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2.pdf>

8. Короткий огляд звіту. URL: <http://education-ua.org/ua/analytics/941-zvit-oglyadi-oesr-natemu-dobrochesnosti-v-osvitiukrajina-2017>

9. Мельник. Р. Про академічну доброчесність та небезпеки у боротьбі за неї. *Освітній портал*, 2020. URL: <https://osvita.ua/vnz/74950/>

10. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennyayakosti-vishchoji-osviti>

11. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні URL: <http://saiup.org.ua/>

Нормативно-правова база

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page#Text>

3. Про вищу освіту: Закон України 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

5. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

6. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) (лист МОН від 15.08.2018 р.). - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8681729-18#Text>

7. Лист МОН щодо впровадження Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників. - URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/reformanauki/yevropejska-hartiya-doslidnikiv-ta-kodeks-pracevlashtuvannya-naukovih-pracivnikiv;>

8. Переклад Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників. - URL: <http://h2020.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/Book.pdf>

9. Положення про Національний репозитарій академічних текстів: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 р. - URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250156682>

10. Етичний кодекс ученого України. Вісн. НАН України. – 2009. – № 7. – С. 64-68. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26166/24-Code.pdf?sequence=14>.

11. РЕКОМЕНДАЦІЇ для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності: затверджені рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року Протокол № 11. – URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/96.pdf>

Допоміжна

1. Академічна відповідальність: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15 квітня 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. 140 с. URL: https://krc.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_aprel_2021__AV.pdf

2. Бахрушин В. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: Нормативна база і світовий досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchijosviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid>

3. Єгорченко І. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року: коментарі та пропозиції. URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/342-strategiya-reformuvannya-vishchoji-osviti-vukrajini-do-2020-roku-komentari-ta-propozitsiji>

4. Захарін С. С. Захарін: про академічну доброчесність. *Освітній портал*, 2020. – URL: <https://osvita.ua/blogs/74989/>
5. Ігнатенко О. Теорія ігор: дилема ув'язненого, стратегія мстивого зяблика та реформи, <https://site.ua/olexii.ignatenko/11045/>
6. Кодекс честі. URL: <https://communitystandards.stanford.edu/student-conduct-process/honor-code-andfundamental-standard>
7. Малогулко Ю. В., Затхей М. В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах. *Знання. Освіта. Освіченість* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. з різноманітних проблем сучасної освіти, 28–29 вер. 2018 р. URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/viewFile/3857/3456>.
8. Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації : монографія / Чмир О. С. та ін. К. : ДНУ “УкрІНТЕР”, 2017. 200 с.
9. Пархоменко Т. PhD для плагіаторів. *Дзеркало тижня*, 31.08.2018. URL: https://dt.ua/SCIENCE/phd-dlya-plagiatoriv-287136_.html
10. Плагіат + фальсифікація досліджень (формули для одного типу середовищ просто переписані для іншого типу середовищ). URL: http://falsescience.ucoz.ua/news/plagiatni_prigodi_matematicnikh_formul/2018-02-10-53
11. Присяжна Л., Гриценко Н. Політика України щодо плагіату. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1674:politikaukrajini-shchodo-plagiatu&catid=8&Itemid=350
12. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2018, № 11, С. 192 – 195. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1Wlkari53ulbpqyI4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUEsnSN_WuXY
13. Тодорова І. Психологічні чинники толерантності студентів до академічної недоброчесності. *Психологія і особистість*. 2019. № 2. С. 116–131.
14. У 9 з 11 філософських дисертацій виявлено плагіат, – дослідження, РБК Україна, 16.01.2018. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/9-11-filosofskih-dissertatsiy-obnaruzhen-1516132805.html>
15. Чумак О. В. Концепт категорії академічної доброчесності у вищій освіті. *Теорія та методика управління освітою*. 2017. № 2 (20). URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v2_17/%D0%A7%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BA.pdf.
16. Шандра Р. Онлайн-платформи та програми для перевірки тексту на плагіат. Як перевірити академічний текст на плагіат? *Освітній портал*, 2020. URL: <https://osvita.ua/blogs/74989/>
17. Avoiding Plagiarism, Self-plagiarism, and Other Questionable Writing Practices: A Guide to Ethical Writing. URL: <https://ori.hhs.gov/avoiding-plagiarism-self-plagiarism-and-otherquestionable-writing-practices-guide-ethical-writing>
18. Data falsification and fabrication. URL: <http://editorresources.taylorandfrancisgroup.com/data-falsification-and-fabrication>
19. Definitions and Examples of Academic Misconduct. URL: <http://sa.berkeley.edu/conduct/integrity/definition>
20. Falsification, fabrication, plagiarism. URL: <https://www.e-education.psu.edu/bioet533/node/654>
21. Mudrak B. American Journal Experts. Self-Plagiarism: How to Define it and Why You Should Avoid It. URL: <https://www.aje.com/en/arc/self-plagiarism-how-to-define-it-and-why-toavoid-it>
What Is Plagiarism? URL: <https://communitystandards.stanford.edu/student-conductprocess/honor-code-and-fundamental-standard/additional-resources/what-plagiarism>

Інформаційні ресурси

1. Сайт Євгена Ніколаєва, список джерел з питань академічної доброчесності. URL: <https://www.skeptic.in.ua/integrity/>
2. Група «Плагіат та академічна доброчесність» в мережі Facebook. URL: <https://www.facebook.com/search/top/>
3. Сайт ГО «Точка росту: освіта та наука», партнеру громадської ініціативи «Дисергейт» URL: <http://tron.tilda.ws/>
4. Сайт «Помилки та фальсифікації в наукових дослідженнях» URL: <http://falsescience.ucoz.ua/>
5. Сервіс перевірки на плагіат Unicheck. : веб-сайт. URL : <https://unicheck.com>.
6. Harvard University Graduate Design School. Academic Conduct Policy. URL: <http://www.gsd.harvard.edu/resources/academic-conduct/>
7. Part 689 - Research Misconduct. URL: <https://www.nsf.gov/oig/pdf/cfr/45-CFR-689.pdf>
8. The Ethics of Self-Plagiarism. URL: <https://www.ithenticate.com/hs-fs/hub/92785/file5414624-pdf/media/ith-selfplagiarism-whitepaper.pdf>
9. University-wide Statement on Plagiarism. URL: <https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/what-plagiarism/universitys-definition-plagiarism>
10. Yale Center for Teaching and Learning. Understanding and Avoiding Plagiarism. URL: <https://ctl.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism>